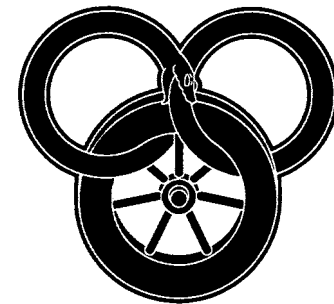

BODEŽ SNOVA

DEO DRUGI

*Jedanaesta knjiga u serijalu **Točak vremena***

ROBERT DŽORDAN

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Robert Jordan

KNIFE OF DREAMS

Book Eleven of The Wheel of Time

Copyright © 2003 by The Bandersnatch Group, Inc.

Cover Copyright © Sweet, Darrell via Agentur Schlück, GmbH

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

*U spomen na Čarlsa Sent Džordža Sinklera Adamsa
6. jul 1976 – 13. april 2005.*

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

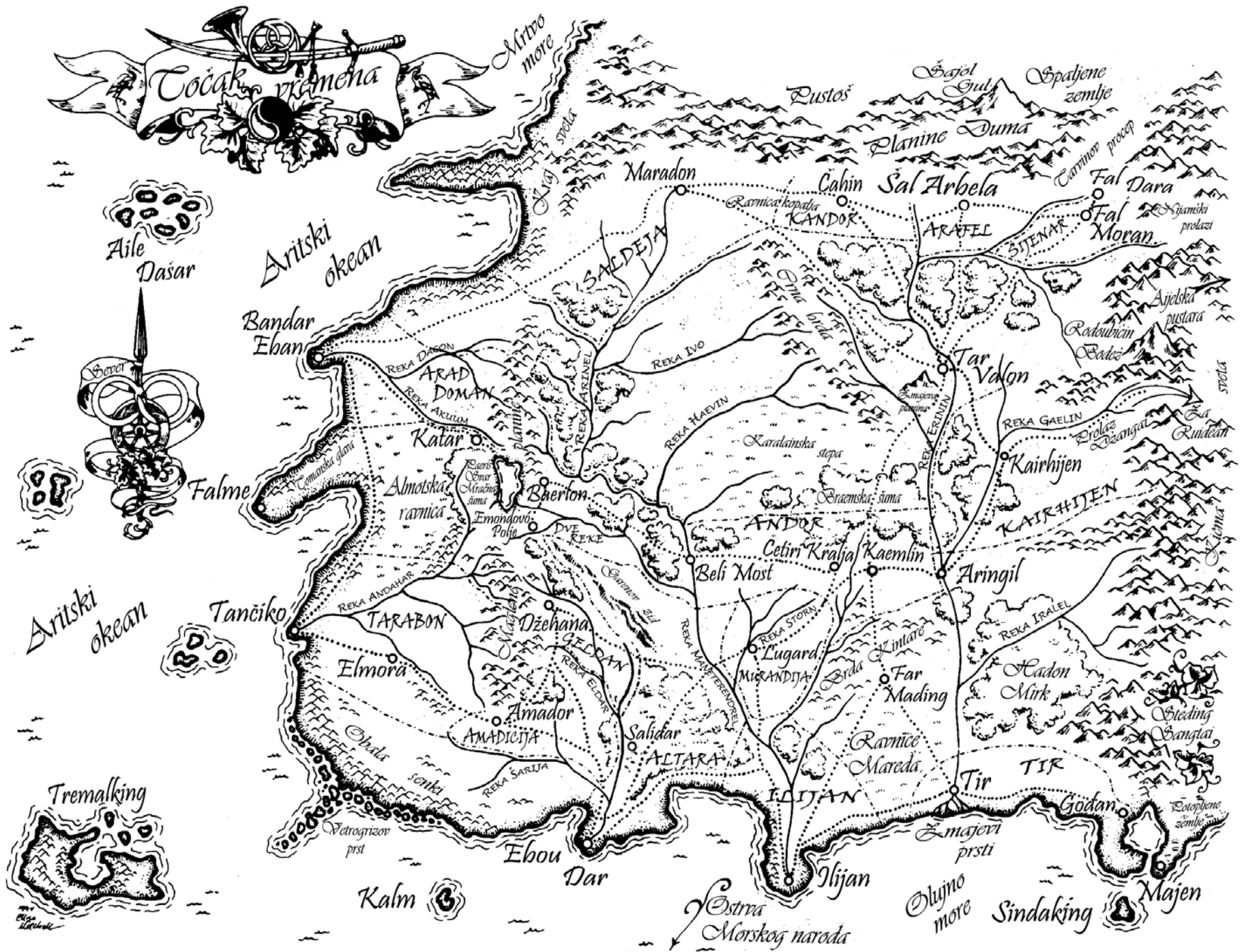
© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

SADRŽAJ

MAPE	11
19. Zaveti	13
20. Zlatni ždral	29
21. U Kamenu	51
22. Da sidro zaplače	74
23. Poziv na zasedanje	88
24. Med u čaju	109
25. Služenje Elaidi	141
26. Kao da je svet sumaglica	156
27. Obična drvena kutija	182
28. U Maldenu	206
29. Poslednji čvor	221
30. Izvan kapije	241
31. Ulica punog meseca	256
32. Ispuniti pogodbu	272
33. Devet od deset	287
34. Šoljica kafa	298
35. Dijelinina važnost	305
36. Pod hrastom	319
37. Princ gavranova	330
Epilog: Seti se stare izreke	341
O piscu	369

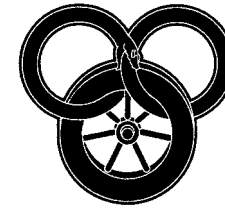
Slast pobjede i gorčina poraza jesu poput bodeža snova.

Iz *Magle i čelika* Medoka Komadrina

POGLAVLJE

19

Zaveti

Loijal je u nelagodi gledao kako niz svetiljkama obasjani hodnik Ninaeva klizi u jednom, a Verin u drugom smeru. Ni jedna ni druga njemu nisu bile mnogo iznad pása, ali su zato bile Aes Sedai. Od te činjenice jezik mu se dovoljno spetljao da su obe zamakle za oštre uglove hodnika dok je on smogao hrabrosti da jednu od njih zamoli da mu pravi društvo. Majur je bio prostrana i velika zgrada, koja je u nizu mnogih godina dograđivana bez ikakvog njemu vidnog plana, tako da su se hodnici često sekli pod neobičnim uglovima. Zaista je priželjkivao da mu neka Aes Sedai pravi društvo kada se bude suočio sa svojom majkom. Čak i Kecuejn, mada ga baš uznemirava to što ona stalno pritiska Randa. Pre ili posle, Rand će proključati. To nije isti onaj čovek kojeg je Loijal upoznao u Kaemlinu, pa čak ni čovek kojeg je ostavio u Kairhijenu. Oko Randa je sada mračno i kamenito, kao da je posred polja gustog trnja ispod kojeg je nestalno tle. Čitava kuća odisala je tako otkad je Rand u njoj.

Jedna vitka sedokosa služavka lecnu se noseći kotaricu složenih ubrusa, pa odmahnu glavom i promrmlja nešto sebi u bradu pre nego što pred njim pade u kratak naklon i nastavi dalje. Malčice se pomeri u stranu, kao da obilazi nešto. Ili nekog. Zurio je u tu tačku, češući se iza uha. Možda on može da vidi samo ogijerske mrtve. Doduše, nije da želi da ih vidi. Dovoljno

je tužno to što zna da ljudski preminuli više ne mogu da počivaju. Kada bi bilo potvrđeno da isto to važi i za ogijerske mrtve, srce bi mu se slomilo. U svakom slučaju, najverovatnije je da bi se oni pojavljivali samo u samom Stedingu. Ali veoma bi voleo da vidi grad kako nestaje. Ne pravi grad, već neki grad jednako mrtav kao oni duhovi koje ljudi tvrde da vide. Možda bi mogao da se prošetata njegovim ulicama pre nego što se istopi i vidi kako su izgledali ljudi pre Stogodišnjeg rata, ili čak i pre Troločkih ratova. Tako je bar Verin kazala, a ona izgleda mnogo toga zna o tim stvarima. To bi svakako bilo vredno pomena u njegovoj knjizi. Biće to dobra knjiga. Počešavši se s dva prsta po bradi – to čudo baš svrbi – on uzdahnu. Bila bi to dobra knjiga.

To što stoji u hodniku samo odlaže ono što je neumitno. Ako odlažeš da raščistiš korov, na kraju ćeš u njemu uvek zateći gušiloza – ili bar tako kaže stara izreka. Samo što se on osećao kao da se gušiloza čvrsto uvija oko njega, a ne oko nekog drveta. Sav zadihan, sledio je služavku sve do širokog stepeništa koje je vodilo u ogijerske prostorije. Stepenište je imalo stamenu ogradu, sedokosoj ženi visoku do ramena i dovoljno debelu da se može dobro uhvatiti. Često se bojao i da se očеше o ograde stepeništa predviđene za ljude, da ih ne bi polomio. Jedna ograda pružala se sredinom stepeništa, sa stepenicama prilagođenim ljudskim stopama uza zid obložen drvetom, a stepenicama okrenutim upolje prilagođenim ogijerskim nogama.

Žena je bila stara, po ljudskom računanju godina, ali pela se brže od njega, i dok je on stigao do vrha stepeništa, ona je već žurila niz hodnik. Nema sumnje da nosi ubruse u sobu njegove majke, starešine Hamana i Erit. Zacelo bi njih troje hteli da se osuše pre razgovora. Predložice im to. Tako će dobiti još vremena da razmisli. Misli mu behu trome kao noge, a noge mu behu teške kao miljokazi.

Duž hodnika je bilo šest spavaćih soba za Ogijere, a i hodnik je bio u odgovarajućoj srazmeri – kada bi pružio ruke iznad glave, nedostajao bi mu korak da dodirne grede ispod tavanice – kao i ostava, kupatilo s velikom bakarnom kadom i dnevna soba. Bio je to najstariji deo kuće, bezmalo pet stotina godina star – što je čitav život za veoma starog Ogijera, ali mnogo životnih doba za ljude. Izuzev Aes Sedai, oni žive veoma kratko; mora da zbog toga onako lete kao kolibriji. Ali čak i Aes Sedai umeju da budu bezmalo jednako ishitrene kao ostali. To je zagonetka.

Vrata dnevne sobe bila su izrezbarena Velikim drvetom; to nije bio ogijerski rad, ali rezbarija je bila urađena do najsitnijih pojedinosti i smesta prepoznatljiva. On stade, pa ispravi kaput i prođe prstima kroz kosu, priželjkujući da ima vremena da očisti i namaže čizme. Rub rukava bio mu je umrljan mastilom. Nema vremena ni da se za to postara. Kecuejn je bila u

pravu. Njegova majka nije žena koju je pametno pustiti da čeka. Baš čudno što Kecuejn zna za nju. A možda je i poznaje, ako je suditi po tome kako je ono rekla. Kovril, kći Ele kćeri Sungine, čuvena je guvernica, ali nije znao da je poznata i Napolju. Svetlosti, toliko se usplahirio da skoro nema daha.

Pokušavajući da povrati vazduh, uđe u sobu. Čak su i tu šarke škripale. Sluge su bile zgrožene kada je od njih zatražio malo ulja da ih namaže – to je njihov posao; on je gost – ali još nisu stigle da to i urade.

Prostorija visoke tavanice bila je sasvim prostrana, s tamnim tapetama, stolicama i stolom izrezbarenim lozama, kao i podnim svetiljkama odgovarajuće veličine. Njihovi plamičci ispred ogledala koja su služila da odbijaju i uvećavaju svetlost igrali su mu iznad glave. Izuzev police s knjigama, koje su sve bile toliko stare da su se kožni povezi ljuštili, a svejedno ih je sve već pročitao, samo je jedna zdelica od pevanog drveta bila ogijerskih ruku delo. Baš je lepa; želeo je da zna ko ju je ispevao, ali toliko je stara da se ni odjek nije začuo kada joj je zapevao. Ali sve ostalo načinio je neko ko je makar posetio Steding. Nameštaj je izgledao tako da ne bi odskakao ni u jednom domu nijednog boravišta. Naravno, soba uopšte nije ličila na ma kakvu sobu u nekom stedingu, ali predak lorda Algarina postarao se da njegovim posetiocima bude udobno.

Njegova majka je stajala ispred jednog zidanog ognjišta – žena snažnih crta lica, koja je ispred plamena širila suknje izvezene lozom kako bi se osušile. On uzdahnu od olakšanja kada vide da nije mokra koliko je očekivao, mada nije mogao da im predloži da odvoje neko vreme na to da se osuše. Mora da su njihovi kišni plaštovi počeli da propuštaju. Dešava se to nakon nekog vremena, kada se ulje od anisa skine s njih. A možda neće biti ni gadne naravi koliko se on pribjava. Sedokosi starešina Haman, na čijem je kaputu – uskom u pojasu a sve širem prema čizmama – bilo nekoliko velikih vlažnih mrlja, zagledao je jednu od sekira sa zida, odmahujući glavom zbog nje. Držalje joj je bilo dugačko koliko je on visok. Načinjene za vreme Troločkih ratova, ako ne i pre, na zidu su bile dve takve sekire, širokih glava ukrašenih umecima od zlata i srebra, kao i dva kitnjasta šiljata kalemarska noža, takođe dugih drški. Naravno, kalemarski noževi – s jedne strane oštri, a s druge testerasti, uvek imaju duge drške, ali po umecima i dugim crvenim resama videlo se da su i oni napravljeni da budu oružje. To baš i nije bio najprikladniji izbor za zid jedne sobe namenjene čitanju, razgovoru ili tihom promišljanju o spokoju.

Ali Loijalu pogled prelete preko majke i starešine Hamana, sve do drugog ognjišta, gde je Erit – sitna i skoro krhka – sušila svoju suknju. Usne su joj bile prave, nos kratak i okruglast, a oči istovetne boje kao cvetovi srebrenzvonca.

Ukratko, bila je prelepa! A uši, koje su joj štrčale kroz tu blistavu crnu kosu što joj se prospala niz leđa... Povijene i punačke, s nežnim ćubicama na vrhu što su izgledale meko kao maslačkov cvet, bile su to najlepše uši koje je u životu video. Mada on nikada ne bi bio nepristojan da to kaže. Ona mu se nasmeši, veoma tajanstveno, a njemu uši zadrhtaše od stida. Valjda ne zna o čemu je razmišljao. Zar ne? Rand mu je rekao da žene to ponekad znaju, ali to su ljudske žene.

„Dakle, tu si“, kaza njegova majka podbočivši se. Ona mu se vala nije smešila. Obrve joj behu natuštene, a zubi stisnuti. Ako *to* znači da je bolje raspoložena, mogla je slobodno i da pokisne. „Moram priznati, svaka čast kako si bežao, ali sada sam te se dočepala i nemam namere da te pustim da opet pobegneš... Šta ti je to na usni? I na bradi! Pa, možeš odmah da se obriješ. Nemoj da si mi se mrštio, sine Loijale.“

U neprilici dodirujući dlačice na gornjoj usni, on pokuša da izvede da mu izraz lica bude staložen – kada ti se majka obrati sa „sine“, to znači da nije raspoložena za igru – ali bilo je teško. On *želi* da ima bradu i brkove. Možda bi to neki smatrali nadmenim, pošto je toliko mlad, ali svejedno...

„Vala, jesi bežao“, suvim glasom kaza starešina Haman, vraćajući sekiru na klinove. *On* ima duge bele brkove koji mu padaju pored duge uzane brade što mu visi sve do grudi. Istina, on je dobrano stariji od tri stotine godina, ali to je svejedno nepravedno. „Baš smo te jurili. Najpre smo hodali do Kairhijena, pošto smo čuli da si tamo, ali ti si već otišao. Nakon što smo zastali u stedingu Tsofu, otišli smo u Kaemlin, gde nas je mladi Al'Tor obavestio da si u Dvema Rekama i odveo nas tamo. Ali ti si opet već otišao. I to, izgleda, u Kaemlin!“ Obrve mu se uzdigoše skoro do ruba kose. „Počeo sam da pomišljam kako se igramo jurke.“

„Ljudi u Emondovom Polju ispričali su nam kakav si junak bio“, reče mu Erit visokim glasom, kao da peva. Obema rukama držeći suknje, a ušiju koje su treperile od uzbuđenja, izgledala je kao da će svakog trenu početi da skače gore-dole. „Ispričali su nam kako si se borio protiv Troloka i Mirdraala i sam otišao među njih kako bi zapečatio maneterensku Putokapiju, da više ne bi mogli da izlaze odatle.“

„Nisam bio sam“, pobuni se Loijal, odmahujući. Uši su mu se toliko trzale od sramote da je mislio kako će mu odleteti s glave. „Gaul je bio sa mnom. Zajedno smo to uradili. Da nije bilo njega, nikada ne bih stigao do Putne kapije.“ Ona nabra svoj nežni nosić, kao da hoće da kaže kako je Gaulovo učešće bilo beznačajno.

Njegova majka frknu. *Njene* uši behu ukočene od gađenja. „Ludost. Borba u bitkama. Stavljanje sebe u opasan položaj. *Kockanje*. Sve to. Čista ludost i toga više neće biti.“

Starešina Haman se gromovito nakašlja, razdraženo trzajući ušima, i sklopi šake iza leđa. Ne voli kada ga prekidaju. „I tako smo se vratili u Kaemlin, samo da bismo saznali da si otišao, a onda opet u Kairhijen, odakle si ti opet otišao.“

„A u Kairhijenu si se opet izložio opasnosti“, ubaci se Loijalova majka, preteći mu prstom. „Zar nemaš nimalo pameti?“

„Ajeli su rekli da si bio veoma hrabar kod Dumajskih kladenaca“, promrmlja Erit, gledajući ga kroz duge trepavice. On proguta ogromnu knedlu. Grlo mu se osuši od njenog pogleda. Znao je da bi trebalo da skrene pogled, ali kako da bude smeran kada ga ona gleda?

„U Kairhijenu je tvoja majka rešila da više ne može da odsustvuje od Velikog panja, mada ne znam zašto, pošto nije verovatno da će još godinu ili dve doneti ikakvu odluku, pa smo stoga krenuli da se vratimo u steding Šangtai u nadi da ćemo te pronaći kasnije.“ Starešina Haman sve to kaza veoma brzo, streljajući pogledom dve žene, kao da je mislio da će ga opet prekinuti. Brada i brkovi kao da mu se nakostrešišu.

Loijalova majka opet šmrknu, samo oštrije. „Očekivala sam da će se doći do odluke veoma brzo, za svega mesec ili dva, inače nikada ne bih odustala od potrage za Loijalom, čak ni privremeno. Sada kada sam ga pronašla, možemo da završimo sa svim time i da opet pođemo, bez odlaganja.“ Pogleda starešinu Hamana, koji se mrštio – ušiju priljubljenih uz glavu – i ispravi se. Naposljetku, on je ipak starešina. „Oprosti mi, starešino Hamane. Htela sam da kažem, ako ti je drago, hoćeš li obaviti obred?“

„Mislim da mi jeste drago, Kovril“, odgovori on blagim glasom. Preblagim. Kada Loijal čuje svog učitelja da tako govori, i to još priljubljenih ušiju, svaki put mu je jasno da je neko načinio veoma pogrešan korak. Kada starešina Haman tako priča, ume i da baci komadić krede na učenika. „Budući da sam ostavio svoje učenike, a neću ni da spominjem kako sam napustio govor pred Velikim panjem kako bih te pratio u ovoj divljoj poteri upravo iz tog razloga, verujem da mi jeste drago. Erit, veoma si mlada.“

„Prešla je osamdesetu i dovoljno je stara da se uda“, oštro reče Loijalova majka, pa prekrsti ruke. Uši joj se trznuše od nestrpljenja. „Njena majka i ja postigle smo sporazum. Lično si posvedočio kada smo potpisale veridbu i Loijalov miraz.“

Uši starešine Hamana još se malo priljubiše uz glavu, a ramena mu se poguriše kao da veoma snažno stiska šake iza leđa. Pogled ni u jednom trenu nije skrenuo sa Erit. „Znam da želiš da se udaš za Loijala, ali jesi li sigurna da si spremna? Uzimanje muža je velika odgovornost.“

Loijal požele da neko *njega* to pita, ali običaj nije takav. Njegova i Eritina majka sporazumele su se, i sada samo Erit može da to spreči. Ako želi. Želi li on da ona to učini? Ne može da prestane da razmišlja o knjizi. Ne može da prestane da razmišlja o Erit.

Ona je svakako izgledala ozbiljno. „Moji ćilimi se dobro prodaju i spremna sam da kupim još jedan razboj i primim učenicu. Ali moguće je da nisi na to mislio. Spremna sam da se staram o mužu.“ Odjednom se isceri, širokim prelepim osmehom koji kao da joj razdeli lice na dvoje. „Naročito o mužu s takvim prelepim dugim obrvama.“

Loijalu uši zadrhtaše, kao i starešini Hamanu, premda ne baš toliko. Žene su veoma slobodne kada pričaju među sobom, ili je bar tako čuo, ali obično se trude da muškarcima zbog toga ne bude neprijatno. Obično. Njegovoj majci uši čak zadrhtaše od suzbijenog smeha!

Stariji čovek kašljucnu. „Erit, ovo je ozbiljno. Hajde – ako si sigurna, uzmi ga za ruke.“

Ona bez oklevanja priđe i stade ispred Loijala, smešeći se i uzimajući ga za ruke. Njene male šake bile su veoma tople, a njegove kao da su bile obamrle i ledene. On proguta knedlu. To će se zaista dogoditi.

„Erit, kćeri Ive kćeri Alarine“, poče starešina Haman, držeći dlanove preko njihovih glava, „uzimaš li Loijala, sina Arenta sina Halanovog, za supruga i zavetuješ li se pod Svetlošću i tako ti Drveta da ćeš ga ceniti, poštovati i voleti sve dok je živ, da ćeš brinuti o njemu i starati se za njega i voditi njegove stope stazom koju bi trebalo da slede?“

„Pod Svetlošću i tako mi Drveta zavetujem se.“ Eritin glas beše odlučan i zvonak, a osmeh kao da joj postade i širi od lica.

„Loijale, sine Arenta sina Halanovog, prihvataš li Erit, kći Ive kćeri Alarine, za suprugu i zavetuješ li se pod Svetlošću i tako ti Drveta da ćeš je ceniti, poštovati i voleti sve dok je živa, da ćeš se brinuti o njoj i pratiti njeno vođstvo?“

Loijal duboko udahnu. Uši mu zadrhtaše. On želi da se oženi njom. Zaista želi. Samo ne još. „Pod Svetlošću i tako mi Drveta, zavetujem se“, promuklo kaza.

„U tom slučaju, pod Svetlošću i u ime Drveta, proglašavam vas venčanim. Neka bi blagoslovi Svetlosti i Drveta uvek bili na vama.“

Loijal spusti pogled na svoju ženu. Svoju ženu. Ona diže ruku i pređe vitkim prstima preko njegovih brkova. To jest, zametaka brkova.

„Veoma si zgodan i mislim da će ti brkovi prelepo stajati. A i brada.“

„Besmislice“, kaza njegova majka. Iznenađujuće, ali brisala je oči malom čipkanom maramicom. Ona nikada ne podleže osećanjima. „Premlad je za tako nešto.“

Na tren mu se učini da Eritine uši krenuše da joj se priljubljuju uz glavu. Mora da je to samo umislio. Nekoliko puta je dugo razgovarao s njom – ona je divan sagovornik; mada, kada malo bolje razmisli, uglavnom je slušala, ali ono malo što je rekla uvek je bilo veoma smisleno – i bio je sasvim siguran da uopšte nije preke naravi. Bilo kako bilo, nije imao nimalo vremena da o tome razmišlja. Držeći ga za mišice, ona se prope na vrhove prstiju, a on se sagnu da protrlja nos o njen. Zapravo, trljali su noseve daleko duže nego što bi trebalo, s obzirom na to da su starešina Haman i njegova majka bili prisutni, ali oni su mu iščileli iz misli dok je udisao miris svoje žene i ona njegov. *A osećaj njenog nosa naspram njegovog!* Čisto blaženstvo! Pomazio ju je po potiljku i jedva se suzdržao da joj ne dodirne uvo. Ona zato cimnu ćubu na njegovom! Nakon nekog vremena, a učinilo mu se da je bilo veoma dugo, on postade svestan glasova oko sebe.

„Kovril, i dalje pada kiša. Nije valjda moguće da si zaista ozbiljna kada kažeš da opet krenemo, a za promenu imamo krov nad glavom i prave krevete u kojima možemo da spavamo, a da ne budemo zgrčeni. Ne, kad ti kažem. Ne! Noćas neću spavati na zemlji, ili u nekom ambaru, niti – najgore od svega – u nekoj kući gde mi i stopala i kolena vise preko ruba najvećeg dostupnog kreveta. Bilo je trenutaka kada sam se ozbiljno nosio mišlju da odbijem gostoprimstvo i u Jamu s nepristojnošću.“

„Ako si već uporan“, nevoljno pristade njegova majka, „ali hoću da ujutro krenemo što je ranije moguće. Nemam namere da protračim ni sat vremena više nego što zaista moram. Knjiga prelaza se *mora* otvoriti što je pre moguće.“

Loijal se zgroženo lecnu i ispravi. „Veliki panj *to* razmatra? Ne mogu to da učine, ne sada!“

„Vremenom ćemo morati da napustimo ovaj svet kako bismo mogli da se na njega vratimo kada se Točak okrene“, odvrati njegova majka, prilazeći najbližem ognjištu kako bi opet raširila suknju da se suši. „To je zapisano. Upravo sada je pravi trenutak – i što pre to bolje.“

„Starešino Hamane, da li to i ti misliš?“, zabrinuto upita Loijal.

„Ne, dete moje, nikako. Pre nego što smo otišli, održao sam tročasovni govor, koji je nekima preokrenuo tok misli u pravom smeru, ili bar tako mislim.“ Starešina Haman uze visoki žuti ibrik i napuni jednu plavu šolju, ali mesto da počne da pije, namršti se gledajući u čaj. „Bojim se da je tvoja majka ubedila više njih. Možda joj se čak i ispuni naum da se odluka donese kroz nekoliko meseci, kako je rekla.“

Erit napuni šolju za njegovu majku, a onda napuni još dve i jednu donese njemu. Uši mu opet zadrhtaše od sramote. To je trebalo da on uradi. Mnogo toga ima da nauči o tome kako da bude muž, ali za toliko zna.

„Voleo bih da *ja* mogu da se obratim Panju“, ogorčeno каза.

„Zvučiš mi nestrpljivo i gorljivo, mužu.“ Mužu. To znači da je Erit veoma ozbiljna. Bilo je to skoro jednako loše kao kada ga majka zove *sine Loijale*. „Šta bi ti kazao Panju?“

„Erit, neću da se osramoti“, reče njegova majka pre nego što on stiže da otvori usta. „Loijal lepo piše i starešina Haman kaže kako ima nade da jednoga dana od njega bude učenjak, ali jezik mu se veže u čvor i pred svega stotinom. Sem toga, on je tek dečak.“

Starešina *Haman* je to kazao? Loijal se zapita hoće li uši ikada prestati da mu podrhtavaju.

„Svi oženjeni muškarci mogu da se obrate Panju“, odlučno odvratila Erit. Ovoga puta nije bilo nikakve sumnje – uši su joj sasvim sigurno bile priljubljene uz glavu. „Majko Kovril, hoćeš li mi dopustiti da se staram o sopstvenom mužu?“ Njegova majka zinu, ali ništa ne reče, a obrve joj se izviše do pola čela. U životu je nije video toliko zatečenu, mada mora da je to očekivala. Žena je za muža uvek uticajnija od njegove majke. „Pa, mužu, šta bi rekao?“

Nije on nestrpljiv, već očajan. Otpi jedan dubok gutljaj začinjenog čaja, ali usta su mu i nakon toga svejedno bila suva. Njegova majka je u pravu; što ga više ljudi sluša, to on više zaboravlja šta je nameravao da kaže i skreće s teme. Zapravo, mora da prizna kako ponekad ume da pomalo truća i kada ga sluša svega nekoliko ljudi. Samo malo. Povremeno. Zna on obrasce govora – i dete od pedeset godina zna obrasce – ali ne može da natera reči da mu dođu. Ti malobrojni koji ga sada slušaju nisu bilo ko. Njegova majka je čuvena govornica, a starešina Haman cenjeni govornik, dok ne treba ni pominjati to što je starešina. A tu je i Erit. Čovek želi da dobro izgleda u ženinim očima.

Okrenuvši im leđa, on priđe najbližem prozoru i stade pred njega, držeći šolju u oba dlana. Prozor je bio pristojne veličine, mada okna u isklesanom okviru nisu bila ništa veća nego u donjim prostorijama. Kiša je prestala da pljušti i samo je rominjala iz tmurnog neba, a uprkos mehurovima u staklu mogao je razaznati drveće iza polja, mahom borove ali i po koji hrast, kako buja. Algarinovi ljudi dobro su se starali o šumi, čisteći je od opalog granja kako u šumskim požarima ne bi imalo šta da gori. Vatra se mora pažljivo koristiti.

Reči mu sada lakše navreše kada više nije mogao da vidi kako ga drugi gledaju. Da li da počne od Čežnje? Da li se smeju usuditi da odu, ako će za nekoliko godina početi da umiru? Ne, to bi pitanje prvo bilo postavljeno i pravi odgovori iznađeni, inače bi se Panj okončao pre navršene godine. Svetlosti, ako se zaista obrati Panju... Na trenutak mu se ukaza gomila sveta kako stoji oko njega, na stotine i stotine muškaraca i žena koji čekaju da čuju njegove reči, a možda i nekoliko hiljada njih. Jezik pokušava da mu se zalepi

za nepce. On trepnu i pred njime se opet ukaza samo naklobučeno staklo i drveće. On to mora. Šta god Erit mislila, nije on nešto naročito hrabar, ali naučio je šta je hrabrost posmatrajući ljude, gledajući ih kako se drže ma koliko snažno vetar duvao, boreći se kada nemaju nikakve nade, boreći se i pobeđujući upravo stoga što se bore sa očajničkom hrabrošću. Odjednom, on shvati šta da kaže.

„U Ratu Senke nismo se krili u našim stedinzima, nadajući se da Troloci ili Mirdraali neće biti naterani da uđu. Nismo otvorili Knjigu prelaza i pobegli. Stupali smo rame uz rame s ljudima i borili se protiv Senke. U Troločkim ratovima nismo se ni krili u stedinzima ni otvorili Knjigu prelaza. Stupali smo skupa s ljudima i borili se protiv Senke. U najmračnijim godinama, kada sva nada kao da je nestala, borili smo se protiv Senke.“

„A do Stogodišnjeg rata naučili smo da se ne mešamo u ljudska posla“, ubaci se njegova majka. To je dozvoljeno. Govor može da se pretvori u raspravu ako lepota tvojih reči ne drži pažnju slušaocima. Ona je jednom od praskozorja do sutona govorila u prilog veoma morskog stava, a da je niko nije prekinuo – a narednog dana niko nije ustao da govori protiv nje. On ne ume da obrazuje prelepe rečenice. Može da kaže samo ono u šta veruje. Nije se okretao od prozora.

„Stogodišnji rat je bio ljudska stvar, a ne naša. Senka *jest* naša stvar. Kada se mora boriti protiv Senke, našim sekirama uvek su rasla duga držalja. Možda ćemo za godinu dana, za pet ili za deset, otvoriti Knjigu prelaska, ali ako to sada učinimo – nećemo moći da pobegnemo s nadom da ćemo biti bezbedni. Tarmon Gai'don se bliži i od toga zavisi sudbina ne samo ovog sveta, već ma kog sveta na koji bismo mogli da pobegnemo. Kada požar zapreti stablima, ne bežimo nadajući se da nas plamen neće slediti – već se borimo. Sada Senka nailazi kao plamena pošast i ne smemo se usuditi da pobegnemo od nje.“ Nešto se kretalo među drvećem, duž čitavog ruba šume, koliko je mogao da vidi. Krdo stoke? Ako je tako, onda je veoma veliko krdo.

„To nije loše“, primeti njegova majka. „Naravno, suviše jednostavno rečeno da bi imalo neku težinu i na Panju jednog stediga, a kamoli na Velikom panju – ali nije loše. Nastavi.“

„Troloci“, ote mu se. Eto šta je ono bilo, na hiljade Troloka u crnim verižnjačama prekrivenim šiljcima naviralo je između drveća dižući srpolike mačeve, mašući nazubljenim kopljima, a neki od njih su nosili baklje. Dokle god se pogled pružao, bili su Troloci. Ne hiljade njih – već desetine hiljada.

Erit se progura pored njega i stade pred prozor, pa uzdahnu. „Koliko ih je! Loijale, hoćemo li umreti?“ Nije zvučala kao da se boji. Zvučala je... uzbuđeno!

„Ne ako upozorim Randa i ostale.“ Već je išao ka vratima. Sada samo Aes Sedai i Aša'mani mogu da ih spasu.

„Evo, dečaće moj, mislim da će nam ove ustrebat.“

Okrenu se taman na vreme da uhvati sekiru dugog držalja koju mu je starešina Haman bacio. Uši su mu bile potpuno priljubljene uz glavu. Loijal shvati da su i njegove.

„Evo, Erit“, spokojno kaza njegova majka, pružajući jedan od kalemarskih noževa. „Ako uđu unutra, pokušaćemo da ih zadržimo na stepeništu.“

„Ti si moj junak, mužu“, reče Erit prihvatajući nož, „ali ako pogineš, silno ću se naljutiti na tebe.“ Zvučala je kao da to zaista misli.

A onda on i starešina Haman zajedno potrčaše niz hodnik, pa zatutnjaše niz stepenište, koliko ih grlo nosi urlajući upozorenje – bojni krik koji se nije čuo duže od dve hiljade godina. „Troloci dolaze! Dižte sekire i raščistite polje! Troloci dolaze!“

„I tako, Logane, ja ću se pobrinuti za Tir, a ti se...“ Rand odjednom nabra nos. Nije zaista iznenada osetio smrad truleži, ali osećao se kao da jeste – i taj osećaj bivao je sve jači.

„Nakot Senke“, tiho kaza Kecuejn, spuštajući vez iz ruku i ustajući. On se naježi kada ona prigrli Izvor. Ili možda to beše Alivija, koja žustro priđe prozorima, za Zelenom sestrom. Min ustade i iz rukava kaputa izvadi dva noža za bacanje.

Istog trenu kroz debele zidove začu ogijersku viku. Ti duboki gromki glasovi nisu mogli biti ništa drugo. „Troloci dolaze! Dižte sekire i raščistite polje!“

On opsova, pa skoči na noge i pritrča jednom prozoru. Na hiljade Troloka trčalo je po sipkavoj kiši preko tek zasejanih polja, Troloka visokih kao Ogijeri, ako ne i viših, s kozjim i ovčjim rogovima, vučjim i medveđim gubicama, Troloka sa orlujskim kljunovima i pernatim krestama, a blato im je pljusalo pod čizmama, kopitama i šapama. Trčali su nemo kao smrt. U crno odeveni Mirdraali galopirali su za njima, plaštova nepomičnih kao da stoje u mestu. Video ih je trideset ili četrdeset. Koliko li ih je s druge strane kuće?

I drugi začuše ogijersku viku, ili možda samo pogledaše kroz prozor. Munje padoše među Troloke koji su jurišali – srebrnaste strele su se uz grmljavinu zarivale u zemlju i raznosile ogromne telesine svuda oko sebe. Drugde je tle buktalo u plamen, bacajući u vazduh prašinu i delove troločkih tela, tako da su se glave, ruke i noge prevrtale kroz vazduh. Ognjene kugle padale su među njih i praskale, ubijajući na desetine. Ali oni su i dalje hrlili, brzo kao konji, ako ne i brže. Rand nije mogao da vidi tkanja koja su privlačila neke

od tih munja. Sada kada su otkriveni, Troloci zaurlaše od besa. U rogozinom prekrivenim pomoćnim zgradama, velikim i stamenim ambarima i stajama, neki od Bašerovih Saldejaca promoliše glave, pa ih brzo opet uvukoše, čvrsto zatvarajući vrata za sobom.

„Kazao si svojim Aes Sedai kako mogu da usmeravaju da bi se odbranile?“, spokojno upita.

„Zar izgledam kao tolika budala da im ne kažem?“, odbrusi Logan. Već je držao saidin pred drugim prozorom, skoro jednako koliko Rand može da potegne. Tkao je što je brže mogao. „Nameravaš li da pomogneš, ili samo da gledaš, moj gospodaru Zmaju?“ U tim rečima bilo je previše zajedljivosti, ali sada nije bio trenutak da se to pominje.

Duboko udahnuvši, Rand zgrabi prozorski okvir pripremajući se za vrtočlavicu koja će uslediti – zlatogrive zmajske glave na njegovim nadlancama kao da zavijugaše – i posegnu da zgrabi Moć. U glavi mu se zavrte kada saidin pokulja u njega, ledeni plamenovi i urušavajuće planine, metež koji pokušava da ga preplavi i slomi. Ali blaženo čist. U glavi mu se vrtelo i u utrobi mu se komešalo kao da će da povrati, što je bila čudna boljka koja je trebalo da nestane sa opačinom, ali nije se zbog toga još jače uhvatio za prozorska krila. Jedna moć ga ispuni – ali u tom trenu vrtoglavice, Lijus Terin je ote od njega. Obamro od užasa, zurio je u Troloke i Mirdraale kako hrle prema pomoćnim zgradama. S Moći u sebi, jasno je razaznao značke pričvršćene za ogromna oklopljena ramena. Srebrni kovitlac Ahf'frajt i krvavocrveni trozubac Ko'bala. Račvasta munja Grem'lana i kukasta sekira Al'gola. Gvozdena pesnica Dai'mona i crvena, krvava pesnica Kno'mona. A bilo je i lobanja. Rogata lobanja Da'vola i nagomilane ljudske lobanje Gar'gela, lobanja rasečena srpastim mačem Đin'nena i bodežom probijena lobanja Banšina. Troloci vole lobanje, ako se uopšte može reći da nešto vole. Izgleda da je u napad uključeno svih dvanaest glavnih plemena, a možda i neka manja. Video je i neke značke koje nije prepoznao. Nešto nalik na oko koje zuri, šaku probijenu bodežom, ljudsku priliku u plamenu. Već su se približili pomoćnim zgradama, gde se videlo kako mačevi probijaju rogozinu dok Saldejci pokušavaju da proseku izlaz na krovove. Rogozina je tvrda. Moraće da se očajnički potrude. Čudno kakve čoveku misli dolaze kada je sasvim moguće da će ga već u sledećem otkucaju srca jedan ludak koji želi da umre možda ubiti.

Tokovi Vazduha odgurnuše dvokrilni prozor ispred njega i smrskano staklo i slomljeno drvo razlete se u kiši krhotina. *Moje ruke*, prodaha Lijus Terin. *Zašto ne mogu da pomerim ruke. Moram da podignem ruke!* Zemlja, Vazduh i Vatra upleše se u tkanje koje Randu nije bilo poznato, u šest tkanja

odjednom. Samo što ga on prepozna čim ugleda kako se ispreda. Ognjeni pupoljak. Među Trolocima se pojavi šest uspravnih crvenih kopalja, deset stopa visokih i tanjih od Randove podlaktice. Troloci najbliži njima začuće oštro pištanje, ali neće shvatiti da to čuju smrt, sem ako ne prenose sećanja čak na Rat Senke. Lijus Terin izatka i poslednju nit Vazduha i vatra se rascveta. Uz riku od koje se majur zatrese, svako crveno koplje za tren oka se raširi u trideset stopa širok kameni disk. Glave s rogovima i gubicama letele su kroz vazduh, kao i ruke i noge, bilo u čizmama ili sa šapama i kopitama. Troloci su padali i po preko stotinu koraka daleko od prasaka, a samo su neki od njih opet ustajali. I dok je tkao te mreže, Lijus Terin je izatkao još šest drugih, mešajući Duh s Vatom kako bi izatkao kapiju, ali onda dodajući pomalo Zemlje, na tačno određeni način. Poznati srebrno-plavi uspravni procepi se pojaviše, ne predaleko od kuće, što je bilo tle Randu dobro znano, pa se okrenuše i pretvoriše – ne u otvore, već u maglovite pozadine kapija, stranica četiri koraka sa četiri koraka. Mesto da ostanu otvorene, zavrteše se i zatvoriše, otvarajući se i zatvarajući se neprestano. A mesto da ostaju na jednom mestu, poleteše prema Trolocima. Kapije, ali istovremeno i nešto drugo. Smrtokapije počеше da se pomeraju, Lijus Terin zaveza mreže u čvorove, ali labavo, tako da će čvorovi trajati svega nekoliko minuta pre nego što se tkanja ne rasprše, pa počе opet da tka. Još smrtokapija, još ognjenih pupoljaka, od kojih su se zidovi tresli dok su raznosili Troloke i obarali ih s nogu. Prve smrtokapije su hrlile: zariše se u Troloke i rasekoše prazne redove kroz njih. Nije reč bila samo o rubovima kapija koje su se neprestano otvarale i zatvarale. Tamo kuda smrtokapija prođe, jednostavno ne ostaje Troloka. *Moje ruke!, zaurla ludak. Moje ruke!*

Rand lagano diže ruke i gurnu ih kroz razvaljeni prozor. Lijus Terin smesta izatka Vatra i Zemlju u zamršeni obrazac i crveni pipci blesnuše s vrhova Randovih prstiju, po deset sa svakog, šireći se ispred njega. To su bile vatrene strele. Znao je. Čim te prve strele nestadoše, pojavi ih se još, i to tako brzo da je izgledalo kao da trepere mesto da nestaju. Troloci pogođeni tim pipcima stadoše da se trzaju kada meso i krv, za tren oka proključali, prasnuše iz njih, da se trzaju i da padaju, sa ogromnim rupama u svojim debelim telesinama. Često se dešavalo da po dvojica ili po trojica padnu pre nego što pipak utrne. On raširi prste i lagano pomeri ruke u stranu, šireći smrt duž čitavog bojnog reda. Pojaviše se ognjeni pupoljci koje nije on izatkao, kao i smrtokapije nezatno manje od onih koje je tkao Lijus Terin, a i ognjene strele koje mora da su bile Loganove. Ostali Aša'mani su obračali pažnju, ali malo je njih bilo na položaju odakle bi mogli da vide kako se poslednje dve mreže tkaju.

Troloci su ginuli na stotine, na hiljade, kidani munjama i vatrenim kuglama, ognjenim pupoljcima, smrtokapijama i vatrenim strelama, tako da je i zemlja letela u vazduh pod njihovim stopama, ali i dalje su hrlili, urlajući i mlatarajući oružjem, dok su Mirdraali jahali odmah iza njih, s crnim mačevima u rukama. Stigavši do pomoćnih zgrada, neki Troloci ih okružišе, pa stadoše da lupaju na vrata, mačevima i kopljima da kidaju daske sa zidova i da bacaju baklje na krovove od rogozine. Saldejci su bili na njima, odapinjući strele sa svojih konjaničkih lukova što brže mogu, pa su udarcima nogu obarali te baklje s krovova, ali neke su se zadenule za strehe, tako da se plamen proširio čak i po mokroj rogozini.

Vatre, pomislio je Rand Lijusu Terinu. Saldejci će izgoreti! Učini nešto!

Lijus Terin ništa ne odgovori već samo nastavi da tka smrt što brže može i da na Troloke baca smrtokapije i vatrene strele. Jedan Mirdraal, pogođen sa šest crvenih pipaka, odlete iz sedla, a odmah za njim i drugi. Treći izgubi glavu od vatrene strele, od koje mu proključaše i krv i meso, ali taj nastavi da jaše dalje vitlajući mačem, kao da i ne zna da je mrtav. Rand ih je tražio. Ako svi Mirdraali budu ubijeni, možda se Troloci daju u beg.

Lijus Terin je sada tkao samo smrtokapije i vatrene strele. Troloci su se previše približili majuru da bi koristio ognjene pupoljke. Neki Aša'mani izgleda nisu to odmah shvatili. Odaja se zatrese, a za njom i čitava kuća, kao da je udari neki ogroman malj, zatrese se kao da će se raspasti, nakon čega više nije bilo tih prasaka, izuzev kada pukne vatrene kugla ili kada se zemlja rasprši i odbaci Troloke u vazduh, kao slomljene igračke. S neba su munje sevale gusto kao kiša. Srebrno-plave strele neprestano su se zarivale u zemlju tako blizu kuće da su se Randu dlačice na rukama i prsima nakostrešile, a kosa je htela da mu se digne na glavi.

Neki Troloci uspeše da razvale vrata jednog ambara i pokuljaše unutra. On pomeri ruke i treperavim crvenim pipcima saseče one koji su bili i dalje napolju, stvarajući rupe u njima. Neki uspeše da uđu, ali Saldejci će morati da sami izađu na kraj s njima. Na drugom ambaru i na jednoj staji plamen palacnu po rogozini, a ljudi su kašljali od jetkog dima dok su odapinjali strele s lukova.

Slušaj me, Lijuse Terine. Vatra. Moraš nešto da uradiš!

Lijus Terin ništa ne odgovori, već samo nastavi da tka svoje mreže koje su ubijale Troloke i Mirdraale.

„Logane“, viknu Rand. „Požari! Pogasi ih!“

Ni on nije odgovarao, ali Rand vide tkanja koja su izvlačila vrelinu iz plamenova i gušila ih. Vatra samo nestade, ostavljajući za sobom hladnu pocrnelu rogozinu, s koje se čak ni pramičci dima nisu dizali. Smrt je hodila

među Trolocima, ali oni su sada bili tako blizu da se kuća tresla čak i od vatrenih kugli.

Odjednom se jedan Mirdraal pojavi pored prozora, bledeg bezokog lica staloznog kao da je Aes Sedai, a crni mač mu polete da proburazi Randa. Dva bačena aijelska koplja zariše mu se u grudi, a bačeni nož mu sevnu u grkljanu, ali on se samo zatetura pre nego što nastavi da bode. Rand skupi prste i tren pre nego što će ga sečivo dodirnuti stotine vatrenih strela prolećeše kroz Mirdraala, odbacujući ga dvadeset koraka unazad, tako da pade na zemlju izrešetan ranama iz kojih se cedila crna krv. Mirdraali retko kada odmah umiru, ali ovaj se nije ni trznuo.

Rand žurno stade da traži nove mete, ali onda shvati da je Lijus Terin prestao da usmerava. I dalje se ježio, što mu je govorilo da Kecuejn i Alivija i dalje drže Moć, a takođe je i dalje osećao saidin u Loganu, ali ni on nije više ni tkao ni ispredao mreže. Napolju je zemljište bilo posuto telima i delovima tela, od polja pa skoro sve do kućnih zidova. Sve do nekoliko koraka od njih. Nekoliko konja koje su do maločas jahali Mirdraali, i dalje je stajalo, jedan hramljući kao da mu je prednja noga slomljena. Jedan bezglavi Mirdraal još se teturao, divlje mlatarajuć mačem, a tu i tamo poneki Trolok bi se trznuo ili bezuspešno pokušao da se pridigne – ali ništa se drugo nije ni mrdalo.

Gotovo je, pomislio je. Gotovo je, Lijuse Terine. Sada možeš da pustiš saidin. Harilin i Enaila stajale su na stolu, zabrađene i s kopljima u rukama. Min je stajala pored njih, smrtno ozbiljnog lica, s po nožem za bacanje u obe šake. Veza je bila preplavljena strahom, ali bio je ubeđen da ona to nije strahovala za sebe. One su mu spasle život, ali on sada mora ponovo da ga spase.

„Bilo je blizu“, promrmlja Logan. „Da se ovo desilo pre nego što sam stigao... Bilo je blizu.“ Prenu se i pusti Izvor, pa se okrenu od svog prozora bez stakla. „Jesi li nameravao da zadržiš ta nova tkanja za svoje miljenike, kao što Taim radi? One kapije. Kuda smo poslali one Troloke? Samo sam do tančina oponašao tvoja tkanja.“

„Nije bitno kuda su otišli“, rasejano odgovori Rand. Sva pažnja bila mu je usredsređena na Lijusa Terina. Ludak, krvavi glas u njegovoj glavi, otpi još malo Moći. *Pusti, čoveče.* „Nakot Senke ne može da preživi prolazak kroz kapiju.“

Hoću da umrem, odgovorio je Lijus Terin. *Hoću da se pridružim Ilijeni.*

Ako zaista želiš da umreš, zašto si ubijao Troloke?, pomisli Rand. *Zašto si ubio onog Mirdraala?* „Ljudi će samo nalaziti skupine mrtvih Troloka, a možda i ponekog Mirdraala, bez belega na njima“, naglas reče.

Kao da pamtim umiranje, promrmljao je Lijus Terin. Pamtim kako sam to učinio. Povuče još više moći i Rand oseti blagi bol u slepoočnicama.

„Ali ne previše njih na jednom mestu. Odredište se menja svaki put kada se smrtokapija otvori.“ Rand protrlja slepoočnice. Onaj bol je upozorenje. Blizu je količine saidina koju može da drži a da ne umre ili pregori. *Ne možeš još da umreš,* kazao je Lijusu Terinu. *Moramo da stignemo do Tarmon Gai'dona, ili će svet umreti.*

„Smrtokapija“, reče Logan zgađenim glasom. „Zašto i dalje držiš Moć?“, odjednom zapita. „I još toliko Moći. Ako pokušavaš da mi pokažeš kako si snažniji od mene – to već znam. Video sam koliko su one tvoje... tvoje smrtokapije velike u poređenju s mojima. A rekao bih da držiš u sebi svaku kapljicu saidina koju možeš bezbedno da držiš.“

To svima privuče pažnju. Min tutnu noževe u korice i skoči sa stola, a veza se odjednom toliko ispuni strahom da kao da zabruja od njega. Harilin i Enaila zabrinuto se zгледаše, pa nastaviše da zure kroz prozore. Te ne veruju da su Troloci mrtvi sve dok im leševi nisu tri dana pokopani. Alivija se namršti i zakorači ka njemu, ali on neznatno odmahnu glavom, a ona se vrati svom prozoru, mada se i dalje mrštila.

Kecuejn krenu niz prostoriju kao labud koji klizi preko površine vode, strogog izraza na glatkom licu. „Šta oseća?“, odlučno htede da čuje od Min. „Ne igraj se sa mnom, devojko. Znaš kakva je cena toga. Znam da te je vezao, a ti znaš da ja znam. Da li strahuje?“

„On nikada ne strahuje“, odvrati Min. „Sem za mene ili...“ Ona tvrdoglavo stisnu zube i prekrsti ruke, pa prostrela Kecuejn pogledom, kao da izaziva Zelenu sestru da joj učini najgore što može. Ali sudeći po zbruci osećanja, koja su se kretala od straha do stida, a koja je bezuspešno pokušavala da ne pronese kroz vezu, imala je neke predstave koliko je strašno to najgore što Kecuejn može.

„Stojim ti ispred nosa“, reče Rand. „Ako hoćeš da znaš kako se osećam – pitaj mene.“ *Lijuse Terine?*, pomislio je. Odgovora nije bilo, a saidin nije prestajao da ga puni. Bol mu zadobova u slepoočnicama.

„Pa?“, nestrpljivo upita Kecuejn.

„Osećam se zdravo kao dren.“ *Lijuse Terine?* „Ali sada ja imam jedno pravilo za tebe, Kecuejn. Nemoj da si opet zapretila Min. Zapravo, ostavi je potpuno na miru.“

„Vidi, vidi. Dečko pokazuje zube.“ Zlatne ptice i ribe, zvezde i meseci zanjihale se kada ona odmahnu glavom. „Samo nemoj da ih previše pokazuješ. A možda bi hteo da pitaš ovu mladu ženu želi li tvoju zaštitu.“ Čudno, ali Min se sada namršti na njega, a veza beše prožeta razdraženošću. Svetlosti,

dovoljno je strašno to što ona ne voli kada se brine za nju. A sada kao da hoće da potpuno sama napadne Kecuejn, što čak ni njemu ne bi bilo prijatno.

Možemo da umremo u Tarmon Gai'donu, odjednom reče Lijus Terin i Moć iznenada isteče iz njega.

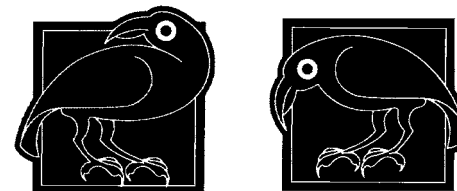
„Pustio je“, kaza Logan, kao da je odjednom na Kecuejninoj strani.

„Znam“, odgovori mu ona, a on se munjevito osvrnu da je iznenađeno pogleda.

„Min može da se nosi s tobom kako god želi“, odgovori joj Rand krećući ka vratima. „Ali nemoj da joj pretiš.“ *Da*, pomisli on. *Možemo da umremo u Tarmon Gai'donu*.

POGLAVLJE

20

Zlatni ždral

Vetar je utihnuo čim je kiša zamrla, ali tmurni oblaci i dalje su skrivali sunce. Doduše, kišica je taman dovoljno rosila da ovlaži Randu kosu i da počne da mu natapa crni kaput sa zlatovezom dok je on hodao između mrtvih Troloka. Logan je izatkao štit od Vazduha, tako da su se kišne kapi odbijale o njega ili klizile prividno kao vodopad, ali Rand nije želeo da se igra s mogućnošću da Lijus Terin opet prigrabi saidin. Taj čovek je kazao da će moći da sačeka do Poslednje bitke da bi umro, ali koliko se može imati poverenja u jednog ludaka?

Ludaka?, prošapta Lijus Terin. *Jesam li ja išta luđi od tebe?* Zasmeha se mahnitim grohotom.

Nandera se povremeno osvrkala i gledala Randa. Jedna visoka žilava žena, prosede kose pokrivena smeđom šoufom, predvodila je Device – bar one sa ove strane Zmajevog zida – ali odabrala je da lično predvodi njegove telohraniteljke. Njene zelene oči – sve što je od njenog veoma preplanulog lica iznad crnog vela mogao da vidi – bile su gotovo bezizražajne, ali bio je siguran da je zabrinuta zbog toga što se nije zaštitio od kiše. Device primećuju sve što deluje neuobičajeno. Nadao je da će ćutati.

Moraš mi verovati, kazao mu je Lijus Terin. *Veruj mi. O, Svetlosti, moljaka-
kam glas u svojoj glavi! Mora da sam poludeo.*